

УДК 336.748.12(477)

RESEARCH OF INFLATION PROCESSES IN UKRAINE

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Navríkova A.V. / Гаврікова А.В.

с.е.с / к.е.н.

ORCID: 0000-0003-3880-9617

Samodryga Y.V. / Самодрига Я.В.

student / здобувач

Donbas State Engineering Academy, Kramatorsk, Akademichna, 72, 84313

Донбаська державна машинобудівна академія, Краматорськ, Академічна, 72, 84313

Анотація. У статті розкрито причини наслідки прояву інфляційних процесів у воєнні часи. Представлена динаміка і оцінка індекса споживчих цін в Україні за 2013-2023 роки. Надано оцінку діям НБУ щодо впровадження заходів зі стабілізації інфляційних процесів.

Ключові слова: інфляція, індекс споживчих цін, фіксований курс валют, плаваючий курс валют, інфляційне таргетування.

Abstract. The article reveals the reasons for the consequences of inflationary processes in wartime. The dynamics and assessment of the consumer price index in Ukraine for 2013-2023 are presented. An assessment of the NBU's actions regarding the implementation of measures to stabilize inflationary processes was provided.

Key words: inflation, consumer price index, fixed exchange rate, floating exchange rate, inflation targeting.

Вступ.

Сучасний прояв інфляції в Україні носить багатофакторний вплив, який розвивається завдяки змінам в економіко-політичних відносинах держави і пов'язаний з порушенням закону грошового обігу у всіх сферах діяльності. Впровадження воєнного стану в Україні 24 лютого 2022 року спричинило прояв диспропорцій та неможливість розвитку економічних відносин за мирним сценарієм, що свідчить про актуальність дослідження розвитку інфляційних процесів з метою висвітлення сучасного стану та наслідків їх прояву в сферах обігу і виробництва. Серед сучасних українських науковців дослідженню інфляційного процесу були присвячені праці Демченко Б.А. [1], Івашина О.Ф. [2], Івашина С.Ю.[2], Калашнікова Ю.М. [3], Касьянова Н.В.[1], Семенча І.Є. [3] та інших.

Основний текст.

Економіка України знаходиться під впливом негативних факторів макро- і мікроекономічного походження, а присутні ризики щодо тривалості й інтенсивності воєнних дій активізують прояв інфляційних процесів.

В грудні 2016 року НБУ закріпив інфляційне таргетування, як режим грошово-кредитної політики в Україні, який полягав у публічному оголошенні кількісних цілей з інфляції та зобов'язанні центрального банку досягати їх упродовж середньострокового періоду [4]. Але в період фінансово-економічної нестабільності повернення до введеного режиму доволі складно. Тому, необхідно аналізувати динаміку індекса інфляції (індекса споживчих цін) з метою подальшого моделювання поведінки показника та розробки нейтралізуючих заходів щодо його зростання.

Традиційно інфляція за темпами зростання поділяється на три типи, які представлені на рисунку 1.

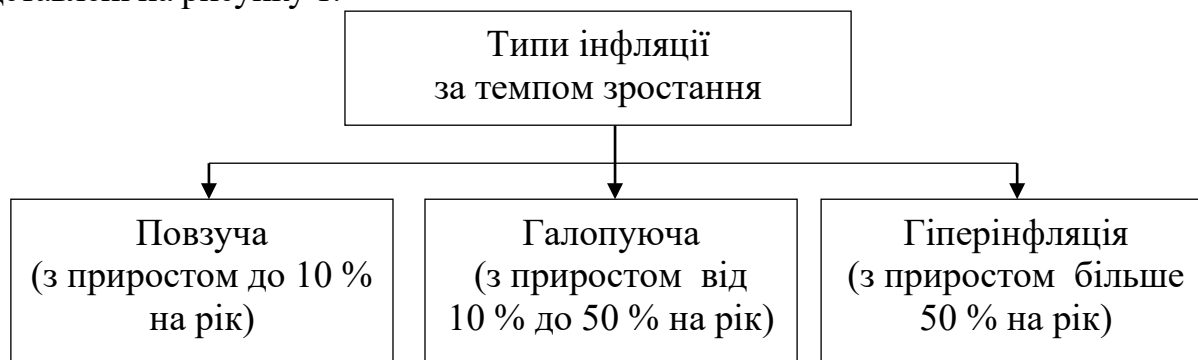

Рисунок 1 – Типи інфляції за темпами зростання

Джерело: складено автором на основі літературних джерел [5].

На рисунку 2 представлена динаміка індекса споживчих цін в Україні з 2013 р. по 2023 р. В 2013 р. значення індекса споживчих цін складає 100,5 %, тому можна зафіксувати прояв повзучої інфляції. З 2014 р. по 2017 р. відбувається прояв галопуючої інфляції, а темп зростання цін потрапляє в діапазон від 10 % до 200 %, тобто, в 2014 році відбулося збільшення показника до 124,9 % і перехід до галопуючого темпу зростання за рік. В 2015 р. показник суттєво збільшився і досяг 143,3 %, що є максимальним його значенням за представлений інтервал, коли суттєво підвищилися ціни на транспорт, харчові продукти та ліки. Економіко-політична невизначеність призвела до збільшення попиту на іноземну валюту, падінню експорту, стрімкому знеціненню гривні. Також, суттєве зростання індекса споживчих цін пов'язано з початком воєнних дій на території східної України та анексією Кримського півострова.

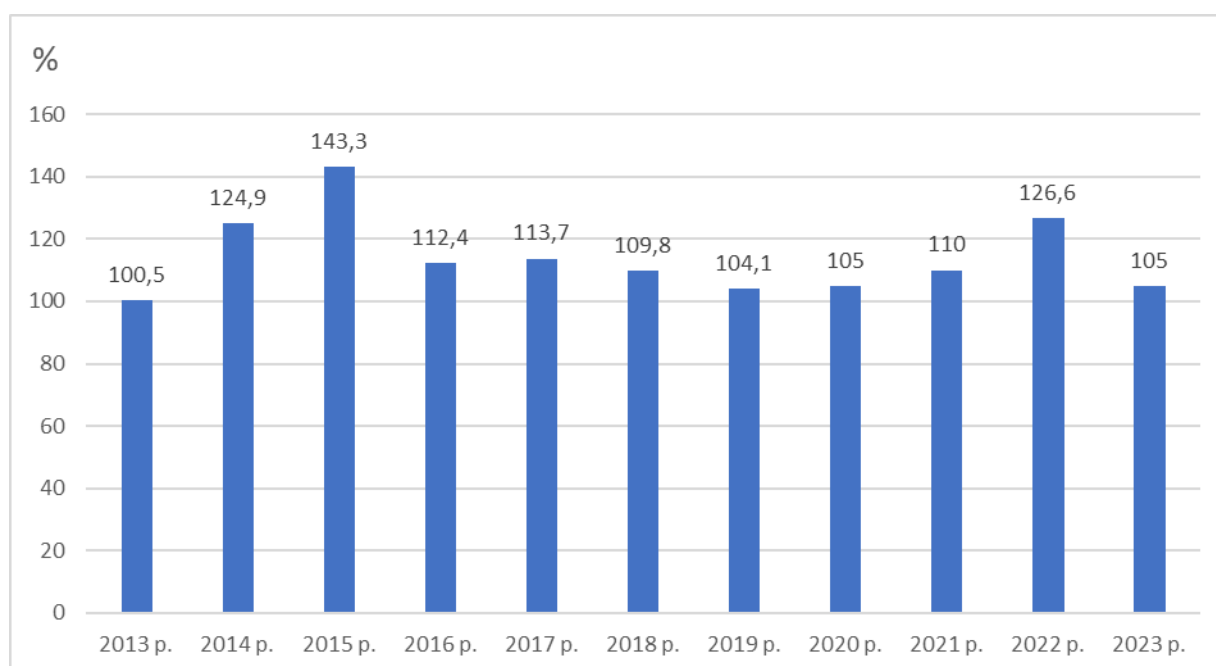

Рисунок 2 – Динаміка індекса споживчих цін в Україні за 2013-2023 р.

Джерело: побудовано автором згідно джерела [6].

В період з 2018 р. по 2021 р. виникає прояв повзучої інфляції, оскільки темп зростання показника не перевищує 10 %.

Повномасштабне воєнне вторгнення в Україну запустило негативний прояв інфляції, тому значення індекса споживчих цін в 2022 р. досягло значення 126,6%, що знову сприяло прояву галопуючої інфляції та пов'язано з руйнуванням економічних зв'язків, зменшенням пропозиції товарів та послуг. Однак, в 2023 р. індекс споживчих цін складає 105 % (показник досяг рівня 2020 р.), що свідчить про гальмування інфляційних процесів в країні та прояв повзучої інфляції.

Уряд вжив низку заходів, щоб підтримати економічні процеси в державі: знизив податки, надає фінансову підтримку вимушеним переселенцям, підприємствам та їх працівникам, спростив деякі бюрократичні перепони для бізнесу та організував допомогу з переїздом у більш безпечні регіони. Зі свого боку, НБУ зафіксував курс гривні (з 24.02.2022 р. на рівні 29,25 грн/1 дол., а з 21 липня 2022 р. – на рівні 36,5686 грн/1 дол., який утримував до 03 жовтня 2023 року [7, 8]), щоб запобігти паніці та втримати інфляцію під контролем, а також, забезпечив стабільну роботу банків і системи безготівкових розрахунків. Фіксація курсу гривні відіграла стабілізуючу роль, але на сьогоднішній день офіційний курс гривні до долара США переведено у режим керованої гнучкості, коли НБУ компенсує структурний дефіцит валюти на ринку та суттєво згладжує курсові зміни [9].

Висновки.

Таким чином, дослідження розвитку інфляційних процесів в Україні свідчить про негативний вплив воєнних дій на економічний розвиток держави, підтвердженням цього факту є галопуючий характер індекса споживчих цін в 2022 р., який супроводжується падінням курсу національної валюти, зростанням заробітної плати і цін на імпортовану продукцію, збільшенням зовнішнього боргу та інше. Її агресивний прояв у воєнні часи в сфері товарно-грошового обігу є неминучим фактом, а регулярні обстріли з руйнуванням інфраструктури і блокуванням транспортних шляхів призвів до прояву глибокої фінансово-економічної кризи та невизначеності в економічних відносинах, що сприяє надмірному зростанню сукупного попиту порівняно з товарною масою.

Роблячи оцінку діям НБУ, в період повномасштабного воєнного вторгнення на територію України, слід визнати доцільність прийнятих рішень, які в перспективі дозволять повернути плаваючий курс валют і активізувати режим таргетування інфляції.

Література

1. Демченко Б.А., Касьянова Н.В. Сучасні інфляційні процеси в Україні в умовах нестабільної економіки. *Економіка та управління національним господарством*. 2017. Випуск 7. С. 39-43. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/7_2017_ukr/9.pdf

2. Івашина О.Ф., Івашина С. Ю. Інфляційні процеси в економіці сучасної України. *Економічний простір*. 2018. № 131. С. 76-84. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/207>

3. Семенча І.Є., Калашнікова Ю.М. Інфляційні процеси в Україні: проблеми

сьогодення та причини виникнення. *Науковий вісник ХДУ. Серія Економічні науки*. 2020. Випуск 39. С. 97-101. URL: <http://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/676/666>

4. Режим інфляційного таргетування. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/about/inflationtargeting>

5. Інфляція. URL: <https://uk.wikipedia.org/Інфляція>

6. Індекс інфляції (індекс споживчих цін). Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2022/>

7. Просто про економіку (за матеріалами Інфляційного звіту за липень 2022 року). Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-za-materialami-inflyatsiyogo-zvitu-za-lipen-2022-roku>

8. НБУ зафіксував офіційний курс гривні до долара США на новому рівні та вжив низку додаткових заходів для збалансування валютного ринку та підтримання стійкості економіки в умовах війни (21 липня 2022) URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-zafiksuvav-ofitsiyiny-kurs-grivni-do-dolara-ssha-na-novomu-rivni-ta-vjiv-nizku-dodatkovih-zahodiv-dlya-zbalansuvannya-valyutnogo-rinku-ta-pidtrimannya-stiykosti-ekonomiki-v-umovah-viyni>

9. НБУ впроваджує керовану гнучкість обмінного курсу, що посилить стійкість валютного ринку та економіки (2 жовтня, 2023). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-vprovadjuye-kerovanu-gnuchkist-obminnogo-kursu-scho-posilit-stiykist-valyutnogo-rinku-ta-ekonomiki>

Стаття відправлена: 20.01.2024 р.

© Гаврікова А.В., Самодрига Я.В.